

bitus sentem in opere delectationem. Cum ergo delectatio non sit ipsa operatio, videtur quod sit ex operatione causata.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod sicut anima est forma corporis, ita in his quae sunt communia animae & corpori, id quod ex parte animae se habet, est formale; quod vero ex parte corporis, materiale; sicut in ira appetitus vindictae est formale, accensio sanguinis circa cor est materiale. Cum ergo delectatio, secundum quod est passio, sit de communibus animae & corporis, causa ejus potest quari duplex, formalis ex parte animae, & materialis ex parte corporis. Sed quia delectatio, secundum quod se tenet ex parte animae, habet rationem quasi communem quantum ad omnes in quibus delectatio invenitur, scilicet Deum, Angelos, & homines, & bruta; secundum autem quod se tenet ex parte corporis, manet tantum in parte animae sensitiva: ideo causa formalis delectationis est causa delectationis cujuscumque, non autem causa materialis ipsius. Patet etiam quod secundum formam est aliquid actus, sed secundum materiam est aliquid in potentia; & secundum materiae dispositiones est aliquid in aptitudine, vel habilitate ad actum: & ideo secundum materialem causam delectationis scitur quomodo aliquis sit dispositus ad delectationem; sed secundum causam formalem ipsius apparet qualiter aliquis actus delectetur. Formalis igitur causa cujuslibet passionis, vel operationis est objectum ipsius: objectum autem delectationis est bonum conveniens conjunctum. Ex eo enim quod delectatio est in parte appetitiva, oportet quod ejus objectum sit bonum; ex eo vero quod est appetitus jam terminati in suo objecto, oportet quod sit conveniens etiam conjunctum. Hoc autem bonum quod est proprium delectationis objectum, est operatio; praecipue propter tres rationes. Primo, quia cum delectatio consistat in quietatione appetitus, motus autem appetitus sit in bonum; oportet quod quietus ipsius delectatio sit in ultimo bonorum. Ultimum autem, & perfectissimum quod est in unoquoque, est sua operatio; unde omnis forma inherens comparatur ad operationem quodammodo ut potentia ad actum, propter quod forma dicitur actus primus, ut scientia, & operatio actus secundus, ut considerare, ut patet in II. de Anima, text. 111. Secundo, quia cum delectatio sit in appetitu, & omnis passio, vel operatio appetitus praerigat apprehensionem, oportet quod bonum conjunctum quod delectationem causat, sit apprehensum. Dispositio autem quae est jam inherens, a nobis non apprehenditur ita sicut dum est in fieri, ut Avicenna dicit in VI. de naturalibus, part. 11. cap. 111. unde (1) hectici minus sentiunt calorem febrilem quam alii febricitantes, quamvis in eis febris sit intensior, quia jam calor ille est infusus membris quasi complexio illorum: & hoc ideo quia nostrum sentire, & intelligere sunt ex aliqua permutatione intellectus, & sensus a suis objectis: ab eo autem quod jam in se quiescit, nihil immutatur. Unde cum esse nostrum, & vivere nostrum, & omnis actus proprii insint nobis ut in nobis quiescentes, sola autem operatio insit in nobis ut in fieri existens, in ipsa operatione percipimus & esse nostrum, & vivere nostrum: & inde est quod in operando delectamur, & in vivendo, & sentiendo, & aliis hujusmodi, in quibus indicatur quodammodo nostrum esse, & vivere, ut

(1) Al. ethici. (2) Al. delectatio. (3) Al. declaratio.

DISTINCTIO XLIX.

patet per Philosophum in X. Ethic. cap. IV. vel VI. Tertio, quia operatio procedit ex his bonis quae in nobis sunt, & quodammodo in se continet sicut effectus causam: per eam etiam bonis exterioribus jungimur: unde omne bonum quod a nobis est diligibile, quietat nostrum appetitum mediante operatione: unde operatio est per se causa delectationis. Non autem omnis operatio est delectationis causa, sed illa quae est ab habitu procedens, & non impedita: bonum enim conjunctum non delectat nisi in quantum est conveniens. Operatio autem efficitur nobis conveniens, & quasi connaturalis per habitum: quia habitus inclinatur in actum per modum naturae, ut Tullius dicit de virtute Lib. II. de invent. num. xxxi v. & ideo dicitur in II. Ethic. cap. ult. quod delectatio in opere facta est signum habitus inherens. Quamvis autem operatio connaturalis nobis fiat secundum habitum, tamen potest esse nobis non conveniens ratione alicujus accidentis, in quantum videlicet habemus aliqua impedimenta progrediendi in talem operationem: unde oportet operationem quae delectationem causat, esse non impeditam; & hoc est quod dicit Philosophus in VII. Ethic. ubi sup. quod in operatione connaturalis habitus non impedita delectatio consistit.

Sic ergo causa formalis propria delectationis est operatio connaturalis habitus non impedita; materialis autem causa delectationis accipienda est ex parte subjecti ejus. Subjectum autem delectationis, & omnium animae passionum est spiritus animalis, qui est proximum instrumentum animae in operationibus quae per corpus exercentur. Ad hoc autem quod spiritus aptetur ad delectationem, duo requiruntur, scilicet debita quantitas, & debita qualitas. Quantitas quidem debita est ut sit abundantia spirituum propter duo. Primo, quia spiritus abundans est quantitate abundans etiam in virtute. Secundo, quia cum ad passionem delectationis requiratur delectatio cordis, & spirituum, non potest (2) dilatio perfici, quando sunt pauci spiritus, quia natura constringit eos, & retinet in suo principio. Sed quando sunt multi spiritus, natura potest retinere partem in principio suo, & effundere abunde ad dilatationem: & ideo convalescentes, in quibus sunt pauci spiritus, sunt prout ad tristitiam magis quam ad delectationem. Debita vero qualitas attenditur quantum ad tria. Primo, ut sit temperata complexionis; & ideo aegri non sunt apti ad delectationem. Secundo, ut spiritus sit clarus, & non nubilosus; & ideo melancholici, in quibus sunt spiritus terrestres, & obscuri, sunt prout ad tristitiam. Tertio, ut ejus substantia sit mediocri inter spissitudinem & tenuitatem. Si enim sit nimis grossus, sicut in senibus, vel nimis tenuis, sicut in macilentis, non est aptus ad delectationem, quia non est facile dilatabilis. Et propter has causas vinum lificat, quia generat multos spiritus claros, temperatos, & mediocres inter spissitudinem & tenuitatem. Quanto ergo fuerit major dispositio ex parte materialium causarum ad gaudium, vel tristitiam, tanto minus quid requiritur ex parte causae formalis, & e converso: & ideo quidam ex modica occasione laetantur, vel tristantur, quidam vero non nisi ex magna.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis multa alia sint convenientia quam operatio, tamen ex omnibus eis non consurgit (3) delectatio, nisi operatione mediante: quia exteriora convenientia nobis per aliquam ope-

QUAESTIO III.

operationem conjunguntur, interiora vero in operationibus apprehenduntur.

Ad secundum dicendum, quod non qualibet operatio est delectationis causa, sed operatio connaturalis habitus non impedita: & ideo quando cogimur ad aliquas operationes contrarias habitibus qui nobis insunt, vel in quibus impedimenta patimur, ratione quorum accidit nobis fatigatio, & labor; in hujusmodi operationibus non delectamur, sed contristamur.

Ad tertium dicendum, quod triplex ratio est quare non similiter delectamur in processu operationis sicut in principio. Primam assignat Philosophus in X. Ethic. cap. IV. vel VI. quia scilicet cum operatio sit delectationis causa, quanto aliquis attentius operatur, tanto major delectatio ex operatione consurgit: homo autem in principio operationis attentior est ad operationem quam in progressu. Omnia enim nova magis ad se nostram intentionem trahunt: & ideo in progressu operationis, quando aliquis negligentius intendit operationem, non sentit tantam in opere delectationem. Secundam ponit in VII. Ethic. cap. ult. quae etiam est ratio praemissa. Oportet enim in nobis delectationem esse secundum modum naturae nostrae: unde cum nostra natura sit mutabilis, non erit nobis semper idem delectabile, quia jam mutati erimus a pristina dispositione; & sic post pauca non erit nobis conveniens quod prius conveniens erat: & ideo quod prius erat delectabile, fit nobis minus delectabile, vel etiam triste: & haec etiam est ratio quare continuas unius rei in nobis fastidium parit, (4) alternatio vero delectat. In Deo vero qui semper eodem modo se habet, est semper eadem operatio delectabilis, nec aliqua alternatio delectatur; & similis ratio est de Angelis, & hominibus beatis. Tertia ratio potest sumi ex verbis Avicennae in VI. de naturalibus, ubi sup. Cum enim ad delectationem requiratur convenientis perceptio, quanto aliquid minus sentitur, tanto minus est delectabile: res autem in sui novitate magis sentiuntur, quia postmodum earum dispositio fit quasi qualitas quaedam inherens sentientibus: unde fabri qui sonitu malleorum consueverunt audire, non ita moventur a talibus sonis, sicut alii: & ideo in principio operationis homo magis delectatur quam postmodum in processu ipsius continuatur; quamvis forte in processu operatio sit intensior.

Ad quartum dicendum, quod quamvis operatio secundum se sit delectabilis, tamen in quantum adjungitur ei motus, qui fatigationem inducit, est aliquo modo penosa, & contristans: unde & per accidens quies est delectabilis, in quantum tollit contristationis causam, scilicet motum.

Ad quintum dicendum, quod quantum ad causam materialem delectationis senes sunt minus apti ad delectationem quam juvenes: & ideo etiam ex majori causa formali non tantum afficiuntur ex delectatione, sicut juvenes ex minori, loquendo de delectatione quae est passio, quae scilicet in appetitum sensibilis redundat, & magis sensibilis est nobis: sicut sulphur modico igne accenditur, quia est ad hoc aptum; ligna vero quae sunt ad hoc minus apta, majore igne non accendantur. Tamen spiritualis delectatio, quae non est passio, non minor est in senibus quam in juvenibus, sed forte major, in quantum est ad hoc aptior.

Ad sextum dicendum, quod illi qui similem operationem exercent, quandoque non eodem modo delectantur: quod potest contingere & ex parte causae materialis, quia non habent spiritus similes ad ope-

In IV. Sent. Tom. V. (4) Al. alteratio, & mox alteratione.

rationem dispositos; & ex parte causae formalis, quia eadem operatio uni est conveniens per habitum sibi inherentem, & alteri non est conveniens qui habitum non habet; immo forte est ei contraria, si contrarium habitum habeat: & propter hoc dare, quod est liberali delectabile, est avaro triste.

ARTICULUS III.

Utrum delectationi tristitia sit contraria.

I. P. quest. xxxi. art. 8. ad 2.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod delectationi tristitia non sit contraria. Passiones enim non distinguuntur secundum suas causas. Sed causa tristitiae est motus, & labor, ut dicit Philosophus in VII. Ethic. cap. ult. unde juvenes, qui sunt in motu, delectationes appetunt quasi medicinas contra tristitiam; causa autem delectationis est operatio. Motus autem, & operatio non sunt contraria, cum aliquando ad invicem conjungantur. Ergo nec delectatio tristitiae contrariatur.

2. Praeterea. Unum contrarium non est materia alterius. Sed delectatio potest esse materia tristitiae: quia, ut dicit Philosophus in IX. Ethic. cap. IV. vel V. pravus post parum tristatur de hoc quod delectatus est: similiter etiam tristitia est materia delectationis, & gaudii: unde & poenitentia indicitur ut semper doleat, & de dolore gaudeat. Ergo delectatio & tristitia non sunt contraria.

3. Praeterea. Delectatio, & gaudium non sunt poenitentia idem, ut ex praedictis patet. Sed tristitia opponitur gaudio. Ergo non opponitur delectationi.

Sed contra. Medicinae fiunt per contraria, ut dicitur in II. Ethic. cap. 111. Sed delectationes sunt medicinae contra tristitias, ut dicitur in VII. Ethic. cap. XIV. Ergo delectatio, & tristitia sunt contraria.

Praeterea. Bonum, & malum sunt contraria. Sed delectatio opponitur tristitiae, ut bonum malo, ut dicitur in VII. Ethic. ubi sup. Ergo sunt contraria.

QUAESTIO IV.

1. Uterius. Videtur quod delectationi quae est in considerando, sit aliqua tristitia contraria. Fatigatio enim est tristitiae causa. Sed in considerando accidit fatigatio. Ergo in considerando accidit tristitia: ergo delectationi quae est in considerando, aliqua tristitia contraria est.

2. Praeterea. Sicut contingit aliquid considerare ut conveniens, ita contingit considerare aliquid ut nocivum. Sed consideratio convenientis causat delectationem. Ergo consideratio nocivae causat tristitiam; & sic idem quod prius.

3. Praeterea. Omnis actio quae est contraria habitui inherenti, est tristitiae causa; sicut ei qui habitum iniustitiae habet, est contristabilis operatio iusti. Sed contingit aliquem habentem habitum alicujus scientiae prodire in actum contra rationem habitus inherens; sicut cum grammaticus non grammatice loquitur, & dialecticus non recte syllogizat. Ergo in considerando potest esse tristitia; & sic idem quod prius.

Sed contra est quod Philosophus dicit in I. Topic. cap. XIII. quod delectationi quae est ab eo quod est considerare, non est aliqua tristitia contraria.

Praeterea. Considerationes procedunt ex rationibus rerum in anima existentibus. Sed rationes rerum etiam contrarium in anima existentes non sunt contrariae, ut dicitur in VII. Metaph. text. XIII. Ergo nec de-

lectationi quæ ex consideratione causatur, aliquid potest esse contrarium.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod tristitia fortius afficiat quam delectatio. Quia, ut dicit Augustinus in Lib. LXXXIII. Quæst. quæst. xxxvi. *Nemo est qui non magis dolorem fugiat quam appetat voluptatem.* Ergo magis homo afficitur tristitia quam delectatione.

2. Præterea. Sicut tristitia vehementia sua movet ad fugam, ita delectatio movet ad desiderium. Sed non omnes delectationes appetunt, immo quidam, ut temperati, eas vitant; tristitias autem quilibet fugit, ut dicit Philosophus in Ethic. Lib. VII. cap. XIII. vel XIV. Ergo delectatio minus afficit quam tristitia.

3. Præterea. Secundum Philosophum in X. Ethic. cap. v. vel VII. omnis tristitia hominem in operando impedit; non autem omnis delectatio adjuvat, sed solum propria. Ergo tristitia vehementius afficit quam delectatio.

Sed contra. Bonum est efficacius in agendo quam malum; quia malum non agit nisi in virtute boni, ut dicit Dionysius IV. cap. de div. Nom. Sed bonum est causa delectationis, malum vero tristitiæ. Ergo delectatio magis afficit quam tristitia.

Præterea. Ut dicitur in VII. Ethic. cap. XIV. delectatio expellit tristitiam non solum sibi contrariam, sed & quamlibet aliam. Ergo delectatio est fortior tristitia.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod cujuslibet passionis ratio formalis ex objecto sumitur: unde & passiones, & actus penes objecta distinguuntur. Objectum autem delectationis bonum est, tristitiæ vero malum; unde oportet tristitiam delectationi formaliter contrariari.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis motus per se operationi non contrarietur, est tamen in motu aliquid invenire ex quo tristitiam causat, quod contrariatur operationi, secundum quod est delectationis causa. Operatio enim delectationis causa existit, secundum quod est conveniens operanti. In motu autem, in quo est processus de uno ad aliud, oportet aliquid esse non conveniens ei quod movetur, cum ea inter quæ est motus, sint contraria; & ideo motus ratione contrarietatis quam habet ad mobile, lassitudinem, & tristitiam inducit; & propter hoc præcipue motus innaturales, & violenti lassitudinem causant. Sic ergo motus ratione contrarietatis causat tristitiam, operatio vero delectationem ratione convenientiæ: unde oportet quod delectatio, & tristitia opponantur secundum oppositionem convenientiæ, & contrarietatis.

Ad secundum dicendum, quod tristitia non est materia delectationis, nec delectatio tristitiæ, per se loquendo, sed per accidens tantum, in quantum accidit delectationi esse malum, quod est propria tristitiæ materia, & tristitiæ esse bonum, quod est propria materia delectationis: & hoc quidem accidere potest in istis contrariis, ut unum per accidens sit alterius materia propter communitatem suorum objectorum quæ sunt bonum, & malum; quorum unum potest alteri adungi ratione diversorum. Quod enim est secundum unam rationem bonum, potest esse secundum alteram rationem malum. Accidit etiam quod huiusmodi contraria consistunt in actu animæ, quæ reflectitur super actum suum, in quantum scit se scire, & vult se velle: unde & tristitia po-

test esse materia gaudii, & etiam ipsum gaudium: quod in rebus naturalibus accidere non potest, ut aliquid sit materia sui ipsius, vel etiam contrarii.

Ad tertium dicendum, quod si fiat vis in verbis, sicut delectatio distinguitur à gaudio, ita dolor à tristitia, ut sic per oppositum tristitia respondeat gaudio, dolor vero delectationi; sed quia dolor proprie accipitur in sensu, & præcipue in sensu tactus, delectatio etiam proprie loquendo se extendit ad interiores vires; ideo delectationi non solum dicimus opponi dolorem, sed etiam tristitiam.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod apprehensio potest dici delectationis causa dupliciter. Uno modo ex parte ipsius apprehensi, sicut cum apprehendimus aliquid bonum nobis conveniens, & inde delectamur; & per hunc modum apprehensio est omnis delectationis causa: unde nihil prohibet delectationi quæ sic ex apprehensione causatur sive sensibili, sive intelligibili, aliquid contrarium esse: alias nulli delectationi esset tristitia contraria. Alio modo ex parte ipsius apprehensionis, ut cum quis delectatur non quidem de apprehenso, sed de ipsa apprehensione qua apprehendit; & sic, per se loquendo, delectationi quæ ex quacumque apprehensione causatur, non potest esse tristitia contraria. Oportet enim huiusmodi tristitiam etiam ex aliqua apprehensione causatam esse: contraria enim circa idem sunt. Apprehensio autem, per se loquendo, nullo modo potest tristitiam facere: quia illud solum tristitiam facere potest quod est contrarium; nulla autem apprehensio in quantum huiusmodi est contraria, vel repugnans apprehendenti, immo est perfectio ipsius: quia species quibus fit apprehensio, sunt perfectiones apprehendentis: unde nulla apprehensio nec sensibilis, nec intelligibilis, per se loquendo, tristitiam causat, sed delectationem tantum, quandoque plus, quandoque minus, secundum quod apprehensio est perfectior, & delectanti convenientior. Unde Philosophus dicit in X. Ethic. cap. IV. vel VI. quod perfectissima, ac per hoc delectabilissima visio est visus optime dispositi ad pulcherrimum sub visum cadentium. Per accidens autem contingit ex apprehensione causari tristitiam dupliciter. Uno modo ex parte apprehendentis, qui scilicet apprehendit per organum aliquid corporale, cui potest accidere lassitudo, & corruptio propter organi permutationem; & sic apprehensio sensitivæ partis per accidens est contristativa; apprehensio vero intellectiva non nisi per accidens valde remotum, in quantum scilicet considerationi intellectus adiungitur operatio sensitivarum virium, ex quibus accidit in consideratione intellectus nostri lassitudo; quod non esset, si sine phantasmatibus intelligere possemus. Alio modo ex parte ipsius effectus apprehensionis, in quantum ex hoc quod apprehensioni vacavimus, aliquid damnum incurrimus, ut puta si ex hoc impedimur ab aliquo utiliori, vel pertrahimur in peccatum occasionaliter. Sed tunc proprie loquendo, non causatur tristitia ex apprehensione, sed ex consideratione effectus apprehensionis. Et ideo, proprie loquendo, delectationi quæ est ex hoc quod est considerare secundum intellectum, non est aliqua tristitia contraria.

Ad primum ergo, & secundum patet responsio ex dictis.

Ad tertium dicendum, quod operatio contraria habitui scientiæ quandoque procedit ab aliquo scienter;

&

& tunc talis operatio est habitui conveniens, quia per habitum scientiæ non solum cognoscimus id quod est rectum, sed etiam id quod est erroneum: unde etiam scire aliquid esse erroneum, est de perfectione scientiæ. Si autem consideratio scientiæ contraria procederet ab aliquo nescienter, ut puta cum quis habet falsam considerationem, quam æstimat veram, adhuc talis consideratio erit delectabilis, quia apprehenditur ut conveniens, quamvis non sit conveniens; sicut & justo esset operatio injusta delectabilis, si eam æstimaret esse justam.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod tam delectatio, quam tristitia consequuntur causam aliquam apprehensam: unde & possunt dupliciter considerari. Uno modo ex parte causæ delectantis, vel contristantis; alio modo ex parte apprehensionis quam delectatio, & tristitia sequitur. Causa autem delectationis est bonum conveniens conjunctum, tristitiæ vero repugnans malum conjunctum. Potest autem inveniri aliquid bonum quod totaliter conveniens est, nec ex aliqua parte dissonantiam habet; non autem potest inveniri aliquid malum quod ita sit dissonum quod quantum ad nihil conveniens sit: quia non est aliquid pure malum, quod secundum aliquid non sit bonum; & ideo causa delectationis perfectius se habet ad delectandum quam causa tristitiæ ad contristandum, generaliter loquendo; sed in speciali non potest una regula dari propter diversos ordines causarum in malitia, & bonitate: unde quædam causa delectans excedit contristantem aliquam, & è converso. Sed ex parte apprehensionis tristitia secundum genus, generaliter loquendo, delectationem excedit, eo quod res similes minus sentiuntur quam res contrariæ: unde cum convenientia delectationem causet, repugnantia vero tristitiam, quantum ad apprehensionem tristitia delectationi prævalet, quamvis in speciali aliqua delectatio alicui tristitiæ præemineat quantum ad apprehensionem. Dicendum ergo est, quod si proprie loquamur, delectatio vehementius afficit quam tristitia; sed tristitia magis sentitur quam delectatio, (1) sicut etiam & amor rei præsentis, ut Augustinus dicit X. de Trinit. prope finem.

Ad primum ergo dicendum, quod magis fugitur tristitia quam appetatur delectatio, quia magis sentitur.

Ad secundum dicendum, quod omnis tristitia per se loquendo, est mala, ut infra dicitur, art. sequenti quæst. II. quamvis per accidens possit esse bona; sed non omnis delectatio est bona per se loquendo; ideo tam boni quam mali fugiunt tristitiam quamlibet, sed non omnes delectationes quaslibet appetunt.

Ad tertium dicendum, quod pluribus modis potest impediri aliqua operatio quam perfici: quia non perficitur nisi omnibus causis concurrentibus; impeditur autem operatio, si quodcumque eorum quæ sunt ad operationem necessaria, impediatur: & ideo omnis tristitia operationem aliquam impedit, in quantum est contraria operanti; non autem omnis delectatio coadjuvat ad operandum, immo extranea impedit, in quantum averit intentionem ad aliud quam attentionem, quæ necessaria est ad perfecte agendum; sed propria delectatio & operantem expedit, eum

(1) Nicolai: sicut etiam & amor rei præsentis magis percipitur quam rei absentis, ut Augustinus &c.

(2) Al, deest ea.

quodammodo corroborando, in quantum est conveniens, & attentionem ejus facit inherere ad operationem delectabilem.

ARTICULUS IV.

Utrum qualibet delectatio sit bona.

I. 2. quæst. XXXIV. art. 2.

1. AD quartum sic proceditur. Videtur quod qualibet delectatio sit bona. Omne enim quod conjunctum aliis facit (2) ea eligibilia, est per se bonum. Sed delectatio conjuncta quibuscumque bonis facit ea eligibilia. Ergo delectatio est per se bonum; & sic qualibet delectatio bona erit.

2. Præterea. Nihil appetitur nisi bonum. Sed unumquodque est appetibile ex hoc quod est delectabile. Ergo delectatio per se loquendo est bona; & sic idem quod prius.

3. Præterea. Omne esse, in quantum huiusmodi, est bonum. Ergo & illud quod est ultima entis perfectio, universaliter est bonum. Sed delectatio est ultima entis perfectio; perficit enim operationem, quæ est actus secundus, ut per Philosophum patet X. Ethic. cap. IV. vel VI. Ergo omnis delectatio est bona.

1. Sed contra. Illud quod fugit virtuosus, est malum. Sed delectationem fugit temperatus. Ergo delectatio est mala.

2. Præterea. Illud quod iudicium rationis impedit, est malum. Sed delectatio corrumpit astimationem prudentiæ, ut dicitur in VI. Ethic. cap. IV. vel V. Ergo delectatio est mala.

3. Præterea. Illud cuius desiderium facit aliquid malum, est per se malum. Sed desiderium delectationis facit aliquos malos, sicut imperatos, qui delectationem prosequuntur ut finem, & blandos, qui ad delectationem solummodo dulcia loquuntur. Ergo delectatio est mala.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod non omnis tristitia sit mala. Nullum enim salutarium est malum. Sed aliqua tristitia est salutaris: quæ enim secundum Deum est tristitia, poenitentiam in salutem stabilem operatur; II. Corinth. VII. 10. Ergo aliqua tristitia est bona.

2. Præterea. Nullum laudabile est malum. Sed aliqua tristitiæ sunt laudabiles, sicut misericordia, quæ est tristitia de alieno malo, & poenitentia, quæ est tristitia de peccatis præteritis. Ergo non omnis tristitia est mala.

3. Præterea. Sicut delectatio se habet ad bonum, ita tristitia ad malum. Sed non omnis delectatio est bona. Ergo nec omnis tristitia est malum.

Sed contra. Omne illud quod impedit operationem rectam, est malum. Sed omnis tristitia operationem impedit; ut patet in X. Ethic. cap. V. Ergo omnis tristitia est mala.

Præterea. Quod adjunctum alicui facit ipsum minus bonum, est per se malum. Sed tristitia cuiuscumque bono adjuncta facit ipsum minus eligibile; unde II. Corinth. IX. 7. dicitur: *Non ex tristitia, aut ex necessitate; hilarem enim datorem diligit Deus;* & eadem ratio est, cuiuscumque virtutis actui tristitia adiungitur. Ergo tristitia est secundum se malum.

QUÆSTIO